

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Διάρκεια εξέτασης: Δύο (2) ώρες

ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (30 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις τρεις (3) ερωτήσεις. Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δέκα (10) μονάδες.

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α αντιστοιχεί με ένα (1) στοιχείο της Στήλης Β. Να γράψετε στα φύλλα εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β περισεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Ρωμανός Δ΄ Διογένης	α. Εξερευνητής
2. Μαρκαντώνιος Βραγαδίνος	β. Εικονομαχία
3. Βάσκο ντε Γκάμα	γ. Μετοικεσία Κυπρίων
4. Λέων Γ΄ Ίσαυρος	δ. Καπιτάνος της Αμμοχώστου
5. Ιουστινιανός Β΄	ε. Μάχη του Ματζικέρτ
	στ. Μάχη στο Μυριοκέφαλο
	ζ. Χρυσόβουλο του 1082

(5 x 2 μον. = 10 μονάδες)

A2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στα φύλλα εξέτασής σας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Ο Κωνσταντίνος Α΄ μετέφερε το Χριστόγραμμα από τη στρατιωτική σημαία στα νομίσματά του.
- β. Κατά τη διάρκεια του 4^{ου} και του 5^{ου} αιώνα, το βυζαντινό κράτος δεν παρενέβαινε στις οικονομικές εξελίξεις.
- γ. Η Αγία Σοφία είναι κτισμένη στον ρυθμό της βασιλικής με τρούλο.

- δ. Οι Βυζαντινοί και οι Φράγκοι επέβαλαν στην Κύπρο καθεστώς συγκυριαρχίας.
- ε. Με τον θεσμό της πρόνοιας παραχωρούνταν στους στρατιώτες κτήματα, τα οποία καλλιεργούσαν για όλη τους τη ζωή.
- στ. Ο Ριχάρδος Λεοντόκαρδος βρέθηκε στην Κύπρο κατά τη διάρκεια της Δ' Σταυροφορίας.
- ζ. Το Σχίσμα των δύο Εκκλησιών προκλήθηκε από τις θεολογικές διαφωνίες των δύο Εκκλησιών.
- η. Με την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Οθωμανούς το 1453, ο Βυζαντινός πολιτισμός έπαψε να υφίσταται.
- θ. Ραγιάδες ονομάζονταν οι υπόδουλοι πληθυσμοί στις περιοχές που ήταν υπό βενετική κυριαρχία.
- ι. Τα εξερευνητικά ταξίδια έγιναν ευκολότερα και ασφαλέστερα χάρη και στα νέα τεχνικά μέσα (όπως π.χ. η πυξίδα) που κατασκεύασε ο άνθρωπος.

(10 x 1 μον. = 10 μονάδες)

3. Να ταξινομήσετε τα πιο κάτω ιστορικά γεγονότα κατά αύξουσα χρονολογικά σειρά, ξεκινώντας από το προγενέστερο και αριθμώντας τα από το 1 μέχρι το 5.

- α. Χρυσόβουλο
- β. Μάχη στο Μυριοκέφαλο
- γ. Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας
- δ. Διάταγμα των Μεδιολάνων
- ε. Μάχη του Πουατιέ

(5 x 2 μον. = 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (35 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις τρεις (3) ερωτήσεις.

- B1.** Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Ίδρυση της Νέας Ρώμης
(αυτοκράτορας, χρονολογία, τρεις [3] αιτίες) (5 μονάδες)

β. Στάση του Νίκα
(αντίπαλες δυνάμεις, δύο [2] αιτίες, μία [1] συνέπεια) (5 μονάδες)

γ. Αποστασίες βυζαντινών διοικητών στην Κύπρο
(τρεις [3] αιτίες, δύο [2] αποστασίες) (5 μονάδες)

B2. Να εξηγήσετε δύο (2) συνέπειες της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης το 1453 και να παρουσιάσετε την πνευματική προσφορά του Βυζαντίου στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πολιτισμό.

(10 μονάδες)

B3. Να αναφέρετε δύο (2) αρμοδιότητες της Υψηλής Αυλής κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας στην Κύπρο και να εξηγήσετε τι ήταν οι Ασιζες της Υψηλής Αυλής.

(10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (35 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις τρεις (3) ερωτήσεις.

Γ1.

I. *Γενναιότατοι στρατιώτες ... Μην αφήνετε να σας κρατήσει στην πατρίδα η ιδιοκτησία ούτε η οικογενειακή φροντίδα ... Πάρτε τον δρόμο για τους Αγίους Τόπους, ελευθερώστε αυτή τη γη από το γένος του Διαβόλου και υποτάξτε τη σε σας. Η βασιλική πόλη [Ιερουσαλήμ] ... είναι τώρα αιχμάλωτη από τους εχθρούς της και έχει υποφέρει τόσο ... ώστε να έχει καταρρηθεί η λατρεία ... Γι' αυτό τον λόγο αναλάβετε αυτό το ταξίδι για την άφεση των αμαρτιών σας και εξασφαλίστε την αθάνατη δόξα του Βασιλείου των Ουρανών.*

Ο πάπας Ουρβανός Β' κηρύσσει τη Σταυροφορία, από το έργο του Γουλιέλμου της Τύρου, *Historia rerum in partibus transmarinis gestarum*, στο: *Selected Documents of European History*, εκδ. Laffan, Νέα Υόρκη 1929, σελ. 55-56

Πηγή: Ι. Δημητρώκας, Θ. Ιωάννου, Κ. Μπαρούτας, *Ιστορία του Μεσαιωνικού και Νεότερου Κόσμου 565 – 1815*, Β' Ενιαίου Λυκείου (Γενικής Παιδείας), ΟΕΔΒ, Αθήνα 2006

II. *Είναι δύσκολο να υπερβάλει κανείς το κακό που έγινε στον ευρωπαϊκό πολιτισμό με την άλωση της Κωνσταντινούπολης [από τους Σταυροφόρους]. Οι θησαυροί της Πόλης, τα βιβλία και τα έργα τέχνης, που είχαν διατηρηθεί τόσους αιώνες, διασκορπίστηκαν και πολλά απ' αυτά καταστράφηκαν. Η Αυτοκρατορία, το μεγάλο αυτό φρούριο της χριστιανοσύνης στην Ανατολή, εκμηδενίστηκε σαν δύναμη. Η ιδιαίτερα συγκεντρωτική οργάνωση της καταστράφηκε. Πολλές επαρχίες, για να σωθούν, αναγκάστηκαν να παραδοθούν. Η δυνατότητα για τις κατακτήσεις των Οθωμανών [τους αιώνες που ακολούθησαν] οφείλεται στο έγκλημα των Σταυροφόρων.*

Στήβεν Ράνσιμαν, *Βυζαντινός Πολιτισμός* (μετάφραση Δέσποινα Δετζιώρτζη), Αθήνα 1969 στο: Λ. Τσακσίρα – Ζ. Ορφανουδάκη – Μ. Θεοχάρη, *Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή*, Β' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2001, σ. 285

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Ποιος ήταν ο αρχικός σκοπός των Σταυροφοριών, όταν ξεκίνησαν τον 11ο αιώνα, και σε ποιο βαθμό ο σκοπός αυτός επιτεύχθηκε κατά τη διάρκεια της Τέταρτης Σταυροφορίας;

(5 μονάδες)

β. Να αναφέρετε τρεις (3) συνέπειες που είχε η Τέταρτη Σταυροφορία για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

(6 μονάδες)

Γ2.

I. Όσους η φορά των καιρών βοήθησε να γίνουν μεγαλογαιοκτήμονες, δεν ικανοποιούνταν από την εύνοια της τύχης, μα επεδίωκαν να αυξήσουν περισσότερο τις γαίες τους χωρίς να κάνουν διάκριση σε τρόπους και μέσα. Το κακό τούτο εκδηλωνόταν στην τότε κοινωνική ζωή σαν προσπάθεια των μεγαλογαιούχων [μεγαλογαιοκτημόνων] να αυξήσουν τις γαίες τους σε βάρος των μικροκαλλιεργητών είτε πιέζοντάς τους ωμά και απροκάλυπτα είτε εκμεταλλευόμενοι οποιαδήποτε οικονομική τους δυσπραγία [δυσκολία]. Κάτω από τις συνθήκες αυτές η μικρή ιδιοκτησία κινδύνευε να απορροφηθεί τελείως από τη μεγάλη και το μέγιστο μέρος των ελεύθερων μικρογεούχων [μικροκαλλιεργητών] να μεταβληθεί σε ακτήμονες και εξαρτημένους αγρότες.

Ιωάννης Καραγιαννόπουλος, Το Βυζαντινό Κράτος, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 447-448

II. ... απαγορεύουμε στους δυνατούς να αποκτήσουν οτιδήποτε ανήκει στους ευτελέστερους [φτωχότερους], είτε με υιοθεσία ή απλή δωρεά, είτε λόγω θανάτου ή με διαθήκη, ή διαμέσου χρησικτησίας [χρήσης της γης] ή προστασίας, ή φιλικής παραχώρησης, εκτός αν πρόκειται για συγγενείς ... Αν κάποιος δυνατός επιχειρήσει να πραγματοποιήσει [μια παράνομη συναλλαγή] θα δημευθεί η περιουσία του και θα δώσει στο δημόσιο ταμείο το ποσό της τιμής.

Jus Graecoromanum, I., Π. Ζέπου, Νεαράι και Χρυσόβουλα των μετά τον Ιουστινιανόν Βυζαντινών αυτοκρατόρων, τ. 1, Αθήναι 1931, στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού: <http://www.fhw.gr/chronos/09/gr/sources/index.html>

III. ... έβγαλε διαταγή [ο Βασίλειος Β΄]: οι εισφορές των φτωχών που είχαν καταστραφεί να πληρώνονται από τους δυνατούς. Ονομάστηκε δε η τέτοιου είδους είσπραξη «αλληλέγγυον».

Ιωάννης Σκυλίτζης, Σύνοψις Ιστοριών (νεοελληνική απόδοση), στο: Λ. Τσακτσίρα – Ζ. Ορφανουδάκη – Μ. Θεοχάρη, *Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή*, Β΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2001, σ. 248

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Να εξηγήσετε ποιοι ονομάζονταν «Δυνατοί» στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και να περιγράψετε τη συμπεριφορά τους απέναντι στους μικρούς ιδιοκτήτες γης.

(7 μονάδες)

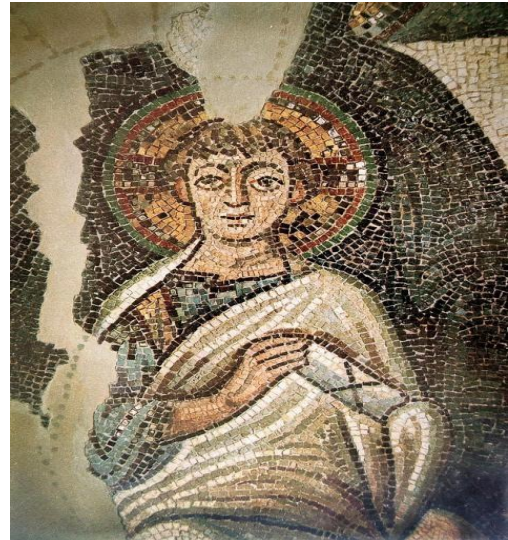
β. Να αναφέρετε δύο (2) μέτρα που πήραν οι αυτοκράτορες της Μακεδονικής Δυναστείας για την προστασία των μικροϊδιοκτητών και να κρίνετε αν αυτά ήταν αποτελεσματικά.

(6 μονάδες)

Γ3.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 2

α. Να αναφέρετε σε ποια περίοδο της Ιστορίας της Κύπρου ανάγονται οι πιο πάνω παραστάσεις πού ανευρέθηκαν και με ποια τεχνική είναι κατασκευασμένες.

(5 μονάδες)

β. Να εξηγήσετε την ιστορική και καλλιτεχνική αξία των πιο πάνω παραστάσεων με δύο (2) επιχειρήματα.

(6 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Αντιστοίχιση των ερωτημάτων με τους Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

A1.

Ενότητα: Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία από το 1025 μέχρι το 1081

Δ.Ε.1: Να σχολιάζουν τις αιτίες και τις συνέπειες της αποδυνάμωσης της Αυτοκρατορίας κατά τη συγκεκριμένη περίοδο.

Ενότητα: Η Βενετοκρατία στην Κύπρο (1489-1571)

Δ.Ε. 1: Να περιγράφουν και να αιτιολογούν τις διοικητικές, στρατιωτικές και κοινωνικές εξελίξεις στην Κύπρο την εποχή της Βενετοκρατίας.

Ενότητα: Οι Ανακαλύψεις

Δ.Ε.2: Να εντοπίζουν στον χάρτη και να περιγράφουν την πορεία των θαλασσοπόρων της Πορτογαλίας και της Ισπανίας

Ενότητα: Η Εικονομαχία (8^{ος} – 9^{ος} αιώνας)

Δ.Ε. 2: Να κατανοούν τα βαθύτερα κίνητρα της εικονομαχικής πολιτικής των Ισαύρων.

Ενότητα: Οι Αραβικές Επιδρομές στην Κύπρο (7^{ος} -10^{ος} αι.)

Δ.Ε.1: Να προσδιορίζουν τα αίτια και τις συνέπειες των αραβικών επιδρομών εναντίον της Κύπρου και να περιγράφουν τα σημαντικότερα γεγονότα της περιόδου.

A2.

Ενότητα: Ο Κωνσταντίνος Α΄ και η ίδρυση της Νέας Ρώμης

Δ.Ε. 2: Να περιγράφουν και να αξιολογούν το έργο του Κωνσταντίνου Α΄.

Ενότητα: Διοίκηση, οικονομία και κοινωνία στο Βυζάντιο κατά τη διάρκεια του 4^{ου} και 5^{ου} αιώνα

Δ.Ε. 1: Να επισημαίνουν τις κυριότερες εξελίξεις στον τομέα της διοίκησης, της οικονομίας και της κοινωνίας στο Βυζάντιο κατά τη διάρκεια του 4ου και 5ου αιώνα.*

Ενότητα: Ο Ιουστινιανός Α΄ και το έργο του (527-565)

Δ.Ε. 1: Να αναφέρουν βασικά στοιχεία για το έργο του Ιουστινιανού Α΄ και να αξιολογούν την εσωτερική και εξωτερική του πολιτική.

Ενότητα: Οι Αραβικές Επιδρομές στην Κύπρο (7^{ος} – 10^{ος} αιώνας)

Δ.Ε. 1: Να εξηγούν τα αίτια, τα βασικά γεγονότα και τις συνέπειες των αραβικών επιδρομών εναντίον της Κύπρου.

Ενότητα: Οι Κομνηνοί και οι προσπάθειες για ανάκαμψη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας

Δ.Ε. 1: Να περιγράφουν την εσωτερική και εξωτερική πολιτική των Κομνηνών και να αποτιμούν την προσπάθειά τους για ανασυγκρότηση της Αυτοκρατορίας.

Ενότητα: Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για το Βυζάντιο και την Ανατολική Μεσόγειο

Δ.Ε. 2: Να αποτιμούν τα αποτελέσματα των τριών πρώτων Σταυροφοριών.

Ενότητα: Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία από το 1025 μέχρι το 1081

Δ.Ε. 2: Να εξηγούν τα αίτια του Σχίσματος των δύο Εκκλησιών και να αξιολογούν τη σημασία του.

Ενότητα: Η εμφάνιση και εξάπλωση των Οθωμανών Τούρκων και οι προσπάθειες ανασχεσής τους. Η Άλωση της Πόλης (1453)

Δ.Ε. 3: Να αξιολογούν τις συνέπειες της Άλωσης για τον Ελληνισμό και την Ευρώπη και να αποτιμούν τη σημασία της πνευματικής κληρονομιάς του Βυζαντίου.

Ενότητα: Ο Ελληνισμός υπό οθωμανική κυριαρχία

Δ.Ε. 1: Να περιγράφουν τις συνθήκες διαβίωσης του υπόδουλου Ελληνισμού στους Οθωμανούς και τον τρόπο διοίκησής του κατά τα χρόνια της Οθωμανοκρατίας

Ενότητα: Οι Ανακαλύψεις

Δ.Ε. 1: Να κατανοούν τα κίνητρα και τις προϋποθέσεις που συνέβαλαν στις Ανακαλύψεις.

A3.

Ενότητα: Οι Κομνηνοί και οι προσπάθειες για ανάκαμψη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (1081-1185)

Δ.Ε. 2: Να αποτιμούν τις μακροπρόθεσμες πολιτικές και οικονομικές συνέπειες της παραχώρησης εμπορικών προνομίων στους Βενετούς.

Ενότητα: Οι Κομνηνοί και οι προσπάθειες για ανάκαμψη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (1081-1185)

Δ.Ε. 1: Να περιγράφουν την εσωτερική και εξωτερική πολιτική των Κομνηνών και να αποτιμούν την προσπάθειά τους για ανασυγκρότηση της Αυτοκρατορίας.

Ενότητα: Η εμφάνιση και η εξάπλωση των Οθωμανών Τούρκων και οι προσπάθειες ανασχεσής τους. Η Άλωση της Πόλης (1453)

Δ.Ε. 1: Να εντοπίζουν στον χάρτη τις κυριότερες οθωμανικές κατακτήσεις (14ος και 15ος αι.), να εξηγούν τους λόγους της ραγδαίας οθωμανικής εξάπλωσης, σε σχέση με την εξασθένηση του Βυζαντίου, και να αξιολογούν τις προσπάθειες του Βυζαντίου για ανάσχεση των Οθωμανών.

Ενότητα: Ο Κωνσταντίνος Α΄ και η ίδρυση της Νέας Ρώμης

Δ.Ε. 2: Να περιγράφουν και να αξιολογούν το έργο του Κωνσταντίνου Α΄.

Ενότητα: Η εμφάνιση του Ισλάμ και η εξάπλωση των Αράβων

Δ.Ε. 2: Να αναφέρουν τα αίτια και να σχολιάζουν τα αποτελέσματα της ραγδαίας εξάπλωσης των Αράβων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

B1.

α. Ενότητα: Ο Κωνσταντίνος Α΄ και η ίδρυση της Νέας Ρώμης

Δ.Ε. 2: Να περιγράφουν και να αξιολογούν το έργο του Κωνσταντίνου Α΄.

β. Ενότητα: Ο Ιουστινιανός Α΄ και το έργο του (527-565)

Δ.Ε. 1: Να αναφέρουν βασικά στοιχεία για το έργο του Ιουστινιανού Α΄ και να αξιολογούν την εσωτερική και εξωτερική του πολιτική.

γ. Ενότητα: Η Κύπρος κατά την Κυρίως Βυζαντινή Περίοδο (965-1191)

Δ.Ε. 1: Να περιγράψουν και να αιτιολογούν τις εξελίξεις στους τομείς της διοίκησης, της άμυνας, της οικονομίας, της τέχνης και της πνευματικής ζωής στην Κύπρο κατά την Κυρίως Βυζαντινή περίοδο.

B2.

Ενότητα: Η Άλωση της Πόλης (1453)

Δ.Ε. 3: Να εξηγούν τις συνέπειες της Άλωσης για τον Ελληνισμό και την Ευρώπη και να αποτιμούν τη σημασία της πνευματικής κληρονομιάς του Βυζαντίου.

B3.

Ενότητα: Η Φραγκοκρατία στην Κύπρο (1192-1489)

Δ.Ε. 1: Να περιγράψουν και να αιτιολογούν τις πολιτειακές, οικονομικές, κοινωνικές, θρησκευτικές, πνευματικές και καλλιτεχνικές εξελίξεις στην Κύπρο κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Γ1.

Ενότητα: Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για το Βυζάντιο και την Ανατολική Μεσόγειο

Δ.Ε. 1: Να προσδιορίζουν τον χαρακτήρα και να εξηγούν τα αίτια των Σταυροφόρων.

Δ.Ε. 3: Να εκτιμούν τη σημασία της Άλωσης της Πόλης για το μέλλον της αυτοκρατορίας και του Βυζαντινού Ελληνισμού.

Γ2.

Ενότητα: Οικονομία και Κοινωνία την εποχή της Μακεδονικής Δυναστείας

Δ.Ε. 1: Να σχολιάζουν τις οικονομικές εξελίξεις και τη σύνθεση της κοινωνίας του Βυζαντινού Κράτους κατά την περίοδο της Μακεδονικής Δυναστείας.

Ενότητα: Η Νομοθεσία της Μακεδονικής Δυναστείας και η σύγκρουση με τους Δυνατούς

Δ.Ε. 2: Να εξηγούν τα αίτια του αγώνα της Μακεδονικής Δυναστείας κατά των Δυνατών και να περιγράψουν το περιεχόμενο και τη σκοπιμότητα που εξυπηρετούσαν οι νόμοι εναντίον τους.

Γ3.

Ενότητα: Η Κύπρος κατά την Πρωτοβυζαντινή Περίοδο (4^{ος} – 7^{ος} αι.)

Δ.Ε. 1: Να αναφέρουν τις διοικητικές, οικονομικές, εκκλησιαστικές και πολιτιστικές εξελίξεις στην Κύπρο κατά την Πρωτοβυζαντινή Περίοδο.